

HET IS GEEN KUNST DE GOEDE NOTEN TE SPELEN, MAAR DE NOTEN GOED TE SPELEN

Mijn eerste noten heb ik leren spelen bij dhr. Sjeng Sieben. Hierbij kreeg ik de instructie: "Jong doe mos net doen of se toebak aan de tong hubs!" Sjeng was een verwoed roker en speelde bugel in de toenmalige fanfare die bestond uit 28 spelende leden (65 jaar geleden).

Probeer maar eens een noot goed te spelen. Omdat vele items gelijktijdig gecoördineerd worden vanuit het spiergeheugen, is het niet makkelijk dat proces te analyseren.

Mijn docent aan het conservatorium te Maastricht vertelde mij, dat hij telkens gestrest was als hij de hoge C piano moest inzetten in een Mahler Symphonie bij het LSO. De dirigent probeerde te helpen met een doordringende blik en een demonstratieve beweging. Omdat het telkens mis ging, vroeg mijn leraar hier niet meer zo op te reageren. Hierdoor was het probleem gedeeltelijk opgelost, de stress bleef omdat het ontbrak aan de juiste strategie om het te beheersen.

Wat gebeurt er bij het spelen van een noot?

Hierin zit opgesloten: begin, einde, sterkte, zuiverheid van klank d.m.v. lucht.

Begin: de juiste plaatsing van de tong. Het "touche" bij de piano en de aanslag bij de pauk vanuit een losse pols. De tong te ver naar voren, veroorzaakt een indirect aanzet waardoor onzekerheid ontstaat, bovendien een agressieve klank. Omdat de hoorn meer natuurtonen heeft, krijg je bij het gebruik van een penetrante tong snel 'kiksen' en een "quivre" toon. De lucht en milde tongbeweging dienen gelijktijdig in beweging gebracht te worden.

Afhankelijk van de te spelen hoogte dient de tongheuvel ook op de juiste hoogte geplaatst worden.

Too = laag register

Taa = middenregister

Tii = hoog register

De mondholte wordt hierdoor vergroot of verkleind.

Klankkleur is afhankelijk van de zetting van de lippen. Te veel naar binnen veroorzaakt vaak een doffe toon. Trompetklank moet stralend en "open" klinken. Omdat het mondstuk vlak is dient de anatomie van de mond, de stand van de tanden en kin hieraan aangepast te worden. Meestal klinkt het lage register te winderig en het hoge register te geknepen. Luister daarom altijd naar de klank tijdens het spelen.

Belangrijk is ook dat de lucht ten alle tijden blijft doorstromen van begin tot einde van de frase.

Hoogte: deze wordt bepaald door de spierspanning rond de mond. Denk hierbij aan een fietswiel en de functie van de spaken: alle spieren naar het centrum spannen, en de kinspier omlaag om een "open" klank te realiseren. Tevens kunnen de lippen dunner en dikker gemaakt worden naar gelang de hoogte van het te spelen register. Voorbeeld: de straal water uit een tuinslang wordt bepaald door hoever de uiteinden naar binnen gedrukt worden (weerstand).

Het is dan ook noodzakelijk dat de mondspieren flexibel zijn. Bij gebrek hieraan is men geneigd dit te compenseren met meer druk op de lippen. De bloedcirculatie wordt hierdoor afgestremd waardoor er verzuring optreedt. Een vast inspeelprogramma is dan ook noodzakelijk.

Warming Up om te beginnen: nooit te hoog, laag of hard beginnen in te spelen. Het beste is vanuit het midden omlaag je spieren los te maken d.m.v. lange tonen en lipbindingen. Dit kan ook op het mondstuk: “buzzen”.

Ademhaling en ademsteun is een zeer belangrijk item. Om te leven gebruik je een oppervlakkige ademhaling. Dit is anders bij het bespelen van een blaasinstrument. Ademhalen geschied in drie fasen namelijk; borst, buik en flank. Lucht is de brandstof, en de buikwand is het gaspedaal om hoogte, zuiverheid en sterkte te beheersen. Hulpmiddelen hierbij zijn: blaadje tegen de muur blazen om de drie bovengenoemde plekken te ervaren. Dit kan ook door op de grond te liggen met een telefoonboek op de buik. Haal zo lang adem dat je buik, borst én flank zijn uitgezet. Denk bij het uitblazen aan een tube tandpasta die van onder naar boven leeg geknepen wordt: “ademsteun”.

Het is belangrijk dat al deze elementen een automatisme worden, zodat je de techniek in dienst stelt van de muzikaliteit. Dan is het pas mogelijk om in klanken te gaan denken en te beluisteren.

Dit is de juiste strategie om een frase van begin tot eind te beheersen.

Inleven op de melodie. Technische onzekerheid brengt alleen maar stagnatie en onzekerheid teweeg. Het is dan ook goed om passages van buiten te leren spelen. Dit brengt een nog intensievere focus op de materie teweeg.

Om dit alles te beheersen is veel tijd en intensieve, gerichte en regelmatige studie nodig. Op deze kenmerken haakt men snel af omdat vermaak en afleiding makkelijk te koop is. Of dit de juiste manier is je emoties te delen is nog maar de vraag.

Jaarlijks heb ik met veel belangstelling studiedagen gevolgd bij Jan Boschma (solo trompettist en fysiotherapeut). Boschma heeft drie boeken geschreven over het bespelen van koperblaasinstrumenten, zodoende heb ik 40 jaar met plezier les kunnen geven.

Met trots kijk ik terug op het feit, dat ik bij vele van mijn leerlingen de grondslag heb mogen leggen om professioneel of als hobby muziek te maken.

Advies studieboeken: vooral niet te lastig zodat je in de gelegenheid bent om alle bovenstaande aspecten bewust te ervaren.

- 81 Etudes Melodiques - Duhem
- Bel Canto for Brass – Frits Damrow (fraseren - ademsturen)
- Fitness for Brass – Frits Damrow (prima inspeelprogramma)

Damrow is professor aan de Hoch Schule in Zwitserland en voormalig solotrompettist van het Concertgebouworkest. Bovenstaande boeken zijn ook te volgen via YouTube “Trompet Academy”. Zeer interessant! Zelf heb ik het genoeg gehad met Frits samen te musiceren in een koperkwintet.

Veel succes met deze tips om het musiceren nog interessanter te ervaren.

Noël Speetjens